

Shrnutí hlavních poznatků

- I v Kraji Vysočina se trvale projevuje proces stárnutí obyvatelstva, ovlivňovaný dlouhodobě klesající porodností, rostoucím věkem dožití a migrací.
- V rámci Vysočiny má nejvyšší podíl seniorů Pelhřimovsko, nejméně zastoupeni mezi populací jsou v jihlavském okrese. Relativně nejvíce dlouhověkých osob (ve věku 85 a více let) najdeme na Třebíčsku.
- V nejmenších obcích do 199 obyvatel tvoří na Vysočině senioři pětinu obyvatelstva, relativně „stará“ jsou ale i největší města kraje. Nejnižším podílem seniorů se v kraji vyznačují obce a města s 1 000 až 1 999 obyvateli.
- K růstu počtu seniorů v Kraji Vysočina přispívá migrace, v posledním desetiletí kraj stěhováním získal přes devět set osob ve věku 65 a více let.
- Muži ve věku 65 a více let jsou nejčastěji ženatí, mezi ženami naproti tomu převládají vdovy. Mezi seniory na Vysočině jednoznačně převládají osoby hlásící se k české národnosti, asi desetina jich uvedla národnost moravskou. Náboženské cítění je u seniorů podstatně intenzivnější než u zbytku populace.
- Mezi seniory a zvláště ženami je na Vysočině poměrně méně osob narozených v obci současného bydliště, relativně více seniorů pochází z jiného kraje České republiky.
- Senioři na Vysočině nejčastěji umírají mezi osmdesátým a devadesátým rokem věku, mezi zemřelými seniory mírně převažují ženy. Nejčastěji senioři umírají v různých zdravotnických zařízeních, doma jich zemřela jen zhruba pětina. Nejčastější příčinou smrti jsou nemoci oběhové soustavy.
- Podle projekce obyvatel by měla Vysočina do roku 2050 ztratit desetinu populace, ovšem počet obyvatel ve věku 65 a více let by se měl zvýšit téměř o polovinu, takže by tvořili více než třetinu obyvatelstva kraje.
- Senioři na Vysočině mají dosud relativně nižší úroveň vzdělání, zvláště vysoký podíl osob se základním vzděláním najdeme u žen a u nejstarších věkových skupin.
- Míra ekonomické aktivity staršího obyvatelstva v Kraji Vysočina má vzestupný trend, do značné míry ale závisí na stavu hospodářského cyklu a na administrativních opatřeních (věk odchodu do důchodu). Ochotu pracovat i ve vyšším věku projevují zejména lidé s nejvyšší kvalifikací a nejvyšším pracovním postavením a také spíše muži než ženy.
- Mezi pracujícími seniory nacházíme relativně častěji zaměstnavatele, osoby pracující na vlastní účet i členy produkčních družstev. Odvětvími s největším zastoupením zaměstnaných seniorů jsou na Vysočině zemědělství, vzdělávání a zdravotnictví.
- V domácnostech seniorů žije téměř pětina populace Vysočiny. Většina domácností seniorů v kraji je tvořena jednotlivci nebo úplnými rodinami.
- Domácnosti seniorů jednotlivců jsou v Kraji Vysočina tvořeny nejvíce vdovci a vdovami, přesněji spíše vdovami, protože ve třech čtvrtinách domácností jednotlivců žijí ženy. Domácnosti rozvedených, svobodných i ženatých jednotlivců jsou relativně více zastoupeny u mužů.
- Pro domácnosti seniorů je na Vysočině nejtýpější bydlení ve vlastních rodinných domech, relativně časté je u nich jiné bezplatné užívání bytu.
- U seniorů v Kraji Vysočina se v poslední době projevuje rostoucí trend u některých chronických onemocnění, zejména hypertenzních nemocí. Chroničtí pacienti představují zhruba tři čtvrtiny celkové populace seniorů v kraji.
- Mezi hospitalizovanými seniory na Vysočině mírně převládají ženy, hospitalizovaní senioři jsou v kraji relativně méně často operováni, naopak se vyznačují delší průměrnou ošetrovací dobou.
- Stoupá počet hospitalizovaných v léčebnách dlouhodobě nemocných, průměrná ošetrovací doba v těchto zařízeních klesá.
- Senioři tvoří na Vysočině velkou většinu pacientů domácí zdravotní péče, jednoznačně převládají pacienti s chronickým onemocněním.
- V kraji rostl počet příjemců starobních důchodů, výrazně rychleji stoupal počet osob pobírajících předčasný důchod. Vzdor růstu starobních důchodů jejich průměrná výše na Vysočině stále více

zaostává za celorepublikovou úrovní a současně se stále více rozvírají nůžky mezi průměrnou výší důchodu u mužů a žen.

- Vzdor tomu, že je v kraji k dispozici přes dva tisíce lůžek v domovech seniorů, přesahoval ke konci roku 2014 počet neuspokojených žadatelů jejich kapacitu více než o polovinu, v případě domovů se zvláštním režimem je nepoměr ještě vyšší.
- Výdaje na pečovatelskou službu v absolutních částkách s jedinou výjimkou neustále rostly, u počtu osob, kterým byla tato služba poskytována, však došlo k dvojitmu výraznému poklesu.
- Senioři na Vysočině se do komunální politiky zapojují poměrně méně, v obecních volbách roku 2014 byl oproti celé České republice nižší jejich podíl na celkovém počtu kandidátů i zastupitelů. V rámci kraje je relativně nejvíce seniorů v zastupitelstvech středně velkých a větších měst, z regionálního hlediska na Pelhřimovsku a Jihlavsku.
- Informační technologie senioři v Kraji Vysočina využívají stále jen v omezené míře, osobní počítač dosud nikdy nepoužilo pětasedmdesát, internet osmdesát procent osob ve věku 65 a více let.
- Od roku 2011 na Vysočině působí Univerzita třetího věku, jejíž přednášky v roce 2014 vyslechly téměř čtyři tisíce účastníků.
- Problematiky seniorů se na regionální úrovni dotýká Program rozvoje Kraje Vysočina, který se soustřeďuje především na zvýšení kvality poskytovaných sociálních služeb, zlepšení životních podmínek seniorů, rozvoj nových forem pomoci seniorům i zlepšení komunikace se seniory.

